

6. Bilag 1: Interviews med erhvervsorganisationer

6.1.1. Kim Haggren, DI

Redigeret udgave af interview foretaget den 22. september 2021.

Dansk Industri

Epidemiens begyndelse

Da vi blev ramt af epidemien, så satte vi os ret hurtigt ned sammen med embedsmænd og politikere og spurgte: "Hvad skal vi gøre, hvad skal der ske nu og her, når samfundet lukket ned?"

Hvad var det for et retsgrundlag, vi egentlig havde at holde os til? Vi fandt jo hurtigt ud af, at vi i virkeligheden ikke havde så meget andet end epidemiloven, og da man afskaffede den direkte erstatning, så var den politiske holdning: "Vi vil hellere støtte og holde hånden under hele det danske erhvervsliv, end vi kun vil holde hånden under dem, som er direkte ramt. Vi kan ikke overskue konsekvenserne og derfor vil vi gerne understøtte bredt".

Det var derfor, man lavede de generelle kompensationsordninger. Man har forsøgt at få dem til at følge med restriktionerne og man har gjort dem snævre i nogle perioder og gjort dem brede igen. Det har været måned til måned, fra uge til uge. Det har været frustrationen for os og for virksomhederne, at det har været ekstremt svært at gennemskue, hvem der egentlig har det store overblik. Hvilken vej går vi?

Vi havde en konsoliderende dialog, hver gang ordningerne udløb: Skulle man bagudrettet reparere de huller, vi opdagede, eller skulle vi kun gøre det fremadrettet? Den dialog havde vi konstant med Erhvervsstyrelsen, departementet og politikerne. "Hvad skal vi egentlig gøre, når vi opdager at en virksomhed igen ikke bliver omfattet af ordningerne?"

Generelt kan man sige, at de store produktionsvirksomheder har været meget let ramt, for at sige det mildt. Mange virksomheder har stort set ikke været mærket af COVID-19. De har virkelig kørt. Man har fra starten sagt, at næsten uanset, at vi lukker skoler og alt muligt ned og sender alle hjem, så lader vi produktionsvirksomhederne køre. Det er det, der har gjort, at vi er der, hvor vi er i dag, for det er jo dem, der udgør en væsentlig del af dansk økonomi.

Men alle de virksomheder, der faldt imellem stolene i ordningerne, er faktisk en stor del af fortællingen.

Dem vi havde størst frustration over, det var hele oplevelsesøkonomien. Det var hele den branche med museer og forlystelsesparker og centre, for eksempel Bella Centret. Nogle af dem blev direkte nedlukket på et tidspunkt, og andre blev jo bare indirekte lukket ned, fordi de fik alle mulige restriktioner for hvor mange, de kunne lukke ind, og folk ændrede jo deres adfærd. Men i lange perioder opererede man med anbefalinger: "Vi anbefaler, at man ikke gør det ene

eller det andet ..." Men hvad er en anbefaling egentlig, når den kommer fra regeringen? Den er ingenting. Den er ikke juridisk bindende for noget, men den er adfærdsregulerende ad Pommern til.

Steder som Zoologisk Have vidste ikke hvor mange, der måtte komme ind eller ud. De fik en masse myndighedsanbefalinger, som de reelt ikke kunne støtte et retskrav på. De var ikke lukket ned, de havde bare en anbefaling om, at de ikke gjorde det ene og det andet.

Nogle af dem ville jo i virkeligheden hellere bare have, at man havde sagt: "I lukker ned!" Så vidste de i det mindste, hvad de skulle forholde sig til, og så kunne de sige: "Det er det!" Men man lavede de her mellemtung undervejs, som gjorde det rigtig svært.

Så var der alle dem, som ikke blev omfattet. Der var nogle virksomheder, som blev lukket ned, og så viste det sig jo, at når man for eksempel sagde "Tag hjem!" til hele det offentlige, så stod alle dem, der havde leverancer til det offentlige - cateringfirmaer, eventleverandører, rengøringsfirmaer - tilbage og sagde: "Hvad sker der så med os? Vi er ikke tvangslukket, men vi er bare ramt af alle de brancher, hvor de sender folk hjem." Hvad gør man med alle dem, der ikke er lukket ned, men hvor de nedlukkede virksomheder ikke længere har brug for deres ydelser? De har ingen omsætning, men er ikke omfattet af reglerne.

Man løste de fleste af udfordringerne hen ad vejen, men ikke for de virksomheder, der tjener deres penge på messer og alle mulige andre begivenheder i udlandet. De var ikke omfattet, fordi indtjeningen skulle være i Danmark. Det var en branche, som havde mistet al indtjeningen, men ikke fik kompensation.

Der opstod en masse af de her undervejs-diskussioner, som var enormt forvirrende, og virksomhederne ringede ind til os og sagde "Hvad skal vi gøre?" Vi kunne ikke rigtigt svare dem, men vi havde en hotline ind til ministeriet og departementet og vi prøvede løbende at reparere på det.

Samtidig har der jo været stor forståelse for, at alle gerne ville hjælpe, men redskaberne var der ikke rigtig.

Om samarbejdet med embedsværk og politikere

Generelt vil jeg give kæmpe ros til embedsapparatet, for de var også sendt hjem og sad i meget, meget svære situationer og forsøgte at finde løsninger på tingene. De prøvede at reparere hullerne, selvom der politisk i højere grad var en vilje til at kigge fremad.

Man skal have forståelse for, at det har været mega-megasvært. Erhvervsstyrelsen har jo ansat folk i spande undervejs, som de skulle lære op, så vi har i DI også en menneskelig forståelse for, at det kan tage tid, og de har forsøgt. Du hører ikke mig bare stå og råbe og skrigere over,

at det er for dårligt. Det har undertiden taget for lang tid at finde løsninger, men de har virkelig arbejdet med det og den ros skal de have.

Frustrationer ved ordningerne, perioderne og tærsklerne

Der var et skisma mellem de generelle ordninger og de målrettede ordninger. Dem har man jo skiftet mellem i løbet af perioden, og det skabte enorm frustration.

Man sagde, at reglerne gælder for specifikke perioder. "Du har en omsætningsnedgang fra 1. juli til 30. oktober, det er der, vi måler ind fra." Men virksomhederne har jo løbende kontrakter på både den ene og den anden side af perioderne, og de har sæsoner for indtjeningen, så de passede ikke altid ind i de kasser, som man lagde ned fra det offentlige.

De skulle have en omsætningsnedgang på 30 % i perioden, men den reelle omsætningsnedgang kunne jo godt ligge på andre punkter i forhold til perioderne, hvis indtjeningen fx var sæsonbestemt. Det tog man så ikke med.

Vi prøvede at reparere på det ved at skyde perioderne frem og tilbage, men der var virksomheder, som ikke vidste, om de kunne få compensation eller ej. De havde banker, der holdt hånden under dem i nogle perioder, som også ringede ind til os og sagde: "Hvad sker der med perioden, kan vi forlænge deres kassekredit? Kan de forvente at få pengene?"

Det politiske flertal skubbede af og til perioderne, men du kunne ikke være sikker på det. Det vil sige at vi sad og forhandlede op til udløbet af en dato, altså natten før, og måske også den dag, hvor perioden udløb. Så sad virksomhederne derude og sagde "Bliver det forlænget?", og vi sagde "Vi ved det ikke!" Vi havde en forventning om, at det ville ske, men vi anede det jo ikke. For mange af ejerne og lederne i virksomhederne, så er det jo deres egne penge, de har på spil. De var jo enormt nervøse.

Virksomheder planlægger langsigtet, de kan ikke bare sidde natten før og sige "Nå, hvad sker der med indkøb? Hvad sker der med medarbejderne?" Mange af dem skulle jo til at fyre medarbejdere – de anede jo ikke, hvordan situationen så ud.

Man satte de begrænsede perioder på, fordi man ikke kunne overskue, hvor lang tid epidemien ville vare og hvad det ville betyde økonomisk. Men virksomhederne har jo medarbejdere, de har indkøb af råvarer, de har kontrakter, der skal leveres. Du kan ikke regne 3-4 måneder frem og så sige "Det er kun dér, vi holder hånden under jer." Det er simpelthen umuligt, for så sker der det, at virksomhederne ikke tør gøre noget. De tør ikke ansætte, de tør ikke købe råvarer ind, de tør ikke indgå kontrakter, fordi de ikke ved, om de kan levere på det.

Man skal også huske, at når compensationerne stopper, så er der virksomheder, som har forskudt indtjening. Du kan ikke bare stoppe restriktionerne og stoppe compensationen en

dag og så sige "Nu kører det bare!" Der er jo masser af brancher, hvor det tager tid at komme i gang igen. Underholdningsbranchen, turismeerhvervet, messer, og alt muligt andet. Dem der leverer lyd og lys til koncerter eller messer, de har et skub på 3-4-5 måneder, før de får en indtjening igen. Underleverandørbranchen er forsinket, for nu skal de have medarbejdere, de skal have råvarer, de skal have alle de der ting. Du kan ikke have et erhvervsliv på støtten, men du kan heller ikke bare stoppe restriktionerne og stoppe kompensationen fra dag til dag og sige "Nu kører det bare!"

Dér skal ordningerne også kunne holde hånden under den type virksomheder i en periode. De generelle ordninger er gode til mange ting, til det generelle erhvervsliv, men så er der nogle brancher, hvor der er nogle særlige forhold. Det er man også nødt til at kigge på fremadrettet.

Det danske erhvervsliv består af mange ting. Det består jo ikke bare af produktionsvirksomheder, for produktionen kørte jo fint, fordi vi kunne få folk ind og arbejde. De var ikke underlagt nogen restriktioner andet end verdensmarkedet og transport. Men alle andre, der så at sige havde med mennesker at gøre, de var ramt, og de er stadig kun lige begyndt at komme ud af epidemien igen.

Vi har aldrig nogensinde haft så mange, der henvendte sig. Det var i virkeligheden en succes på den måde, at vi virkelig fik kontakt med vores medlemmer. Vi var helt nede i maskinrummet i virksomhederne for at hjælpe dem. Vi samlede eksempler som vi kunne tage med ind til Erhvervsstyrelsen for at se på, hvordan de burde udforme vejledninger, for eksempel om hvad der skulle revisorpåtegning på.

Der er nogle, der ikke har kunnet overskue at finde dokumentationen eller få revisorpåtegning. Du skal jo over tærsklen på 30% omsætningsnedgang, dvs. hvis du har 20%, så er det bare *too bad*.

Så kan man jo sige "Nå, ja, vi holder alle sammen for," men den almindelige lønmodtager i Danmark har jo ikke holdt for. De har jo sådan set fået lov til at være hjemme, men der er jo virksomheder, der har haft 25% omsætningsnedgang, som bare må sige "Nå! De er bare forsvundet. Det er bare ærgerligt."

Skal man ikke have en eller anden trappe-model? Det er måske okay, at man skal over en bagatelgrænse, men 30%, det er meget. Det er 1/3 af omsætningen, som det skal dokumenteres, er faldet væk, før man kan komme ind under ordningen.

EU-reglerne

Og så har hele forløbet med EU-statsstøtte været overset. Du kunne forhandle alle mulige ting i Danmark, men ingen anede, om de kunne godkendes. Vi hyrede selv nogle statsstøtteeksperter til at hjælpe os i forhold til virksomhederne og for at lægge pres på hele EU-systemet. Vi blev simpelthen nødt til at gå uden om departementerne, for de vidste heller ikke, hvad der foregik.

Det var jo ikke embedsmændenes skyld i Danmark eller politikerne, for den sags skyld, det er bare for at sige, at der var et helt EU-lag udover det almindelige danske lag, der gjorde, at vi ikke bare kunne sende penge ud, som vi havde lyst til.

Det skaber en enorm frustration, når du har et erhvervsliv, der kan se, at det kører hurtigere andre steder i Europa. Der stoppede man i Danmark og sagde "Vi skal have godkendelser!" Vi pressede på for at sige "Lad os nu få pengene ud, nu kører vi, for det er vigtigt, de kommer ud, for der skal betales regninger! Så må vi håbe på godkendelserne senere."

Hvis vi ikke havde haft banker, som var ekstremt nervøse for at lukke virksomheder ned, så kunne det være gået helt galt. Jeg tror, at de havde fået et politisk vink med en vognstang om, at det måtte de ikke, næsten ligegyldigt hvad. Der var jo faktisk næsten ingen corona-relaterede konkurser på det tidspunkt.

Sagsbehandlingen i Erhvervsstyrelsen

Hver gang, du havde et udløb af en ordning, og den nye ordning startede, så kom der bunker i sagsbehandlingen i Erhvervsstyrelsen, med mange tusind ansøgninger samtidig, så de ikke kunne følge med. Der var store sagspukler, og Erhvervsstyrelsen ansatte flere hundrede mennesker, som ingenting anede om sagsbehandling, og som heller ikke altid var helt inde i reglerne.

Det tog for lang tid, man kunne ikke få svar på sine ting, og man vidste ikke, hvad der skulle til. Revisorerne prøvede at ringe til os, og virksomhederne ringede: "Hvor meget skal der til?" Det var meget arbitrært. Vi oplevede også, at hvor meget dokumentation, der skulle til, kunne være afhængigt af hvilken sagsbehandler man fik, eller hvilken afdeling der behandlede sagen.

Erhvervsstyrelsen var på hælene, fordi de skulle lave sagsbehandling uden der var nogen praksis for hvordan man gjorde mange af tingene og hvor meget dokumentation, man skulle kræve.

Vi havde en masse virksomheder, som var meget utilfredse med deres afgørelser, og en del af dem kunne vi heller ikke se fornuften i, og så sendte vi dem ind til Erhvervsstyrelsen, og en stor del af dem lavede de en eller anden form for remonstration på. De kiggede ad hoc på sagerne

igen, og dem af sagerne, de mente var ok, ændrede de ikke, men en del af dem kunne de godt se, ikke var i orden, og dem så de på igen.

Ellers var der jo ingen anden mulighed end at gå til domstolene. Der er jo ingen administrativ rekurs på de her sager.

Dokumentationsgraderne på hvad der udgør faste omkostninger blev jo fastlagt undervejs. Bekendtgørelserne var meget korte og kravene var ikke klare. Den enkelte sagsbehandler i Erhvervsstyrelsen, der ofte var helt ny, havde ikke nogen stor praksis at gå efter. Jeg havde 8 mand, der sad i DI og kun hjalp virksomheder med de faste omkostninger, og så havde vi et stort sekretariat, som sad med lønkompensationsdelen. Vi var belastet fra morgen til aften, og der var mange af sagerne, hvor vi ikke forstod afgørelserne.

Virksomhederne havde behov for en indgang, en hotline ind til nogle enkelte ansvarlige, men når den enkelte virksomhed søgte, så fik de et svar tilbage fra en robot, Marianne eller Christina. Men de kunne ikke få fat i en egentlig sagsbehandler, der havde sagen. Du kan ikke bruge AI til noget, hvis du bruger det på et tidspunkt, hvor murstenene bliver lagt og huset bygget.

Din virksomhed er ved at lukke ned, du sidder med medarbejdere, der skal have løn, du ved ikke om du kan betale dine regninger, og du har måske medarbejdere, du skal skille dig af med. Og så kan du ikke få fat i nogen.

Der skal simpelthen være noget menneskelig kontakt, der skal være nogen, der har din sag.

Organisationerne fik en indgang til en chef i Erhvervsstyrelsen, fordi vi insisterede på at få en. Så tog vi bunker af sager med og fik enten en forklaring eller fik taget sagen op til fornyet overvejelse.

Det har været et udtryk for en enorm frustration over, at virksomhederne ikke selv kunne finde tingene og gøre tingene. Det burde jo ellers være det bærende. Som virksomhed eller borger skal man jo kunne gå til en myndighed og sige "Hvad er egentlig min retsstilling? Hvad skal jeg gøre?" osv. Det har man ikke oplevet i særlig stort omfang.

Det har betydet, at der er mange, som ikke har søgt kompensation. Og mange oplevede, at det var så besværligt for dem, at de har givet op undervejs.

Vi oplevede store sagspukler undervejs. Men sagsbehandlingstider er jo et spejl af mange ting. De er et udtryk for et gennemsnit, men kan være misvisende, fordi der er nogle sager, som tager rigtig lang tid. Hvor nogle virksomheder oplevede, at det tog exceptionelt meget tid, fordi de skulle bruge exceptionelt meget dokumentation.

Sagsbehandlingstiden er vigtig, men det allervigtigste for mig er, at der kommer rigtige afgørelser. At man gør det ordentligt første gang, det bør være det bærende. Jeg tror, at nogle gange så bliver fx styrelsesdirektører målt på sagsbehandlingstider frem for kvalitet i sagsbehandlingen. Det store fokus på sagsbehandlingstider kan godt være farligt. Det er vigtigere, at der bliver truffet de rigtige afgørelser.

Styringsprincipper

Det har været svært at følge med i, hvilke principper vi egentlig har styret efter. Styrer vi efter, at vores hospitaler ikke kan følge med? Eller hvilke parametre styrer vi efter? Virksomheder kigger jo et halvt år frem, og prøver at planlægge medarbejdere, varekøb, kontrakter og alle mulige andre ting i forhold til, hvad der skal til for, at samfundet lukker ned igen. Er der en risiko for, at vi skal lukke ned igen? De har brug for et styringsredskab, de kan sigte efter. Det har der ikke været. Politisk har man bare sagt "Vi kører op til 30. oktober, og så tager vi stilling, når vi kommer helt dertil."

Man begyndte med at styre efter, hvor mange der var indlagt på hospitalerne, for at undgå overbelastning på intensivafdelingerne, men det forlod man hurtigt igen. Men hvad er det så, man sigter efter? Det bør ikke være det styrende, om en virksomhed lige ligger i et bestemt sogn eller i Nordjylland. Man har kørt efter smittetallene, men har justeret måned for måned. Det er svært at planlægge efter. Sådan kan man ikke drive virksomhed. Der er brug for gennemsigtige og klare kriterier.

Virksomhederne har jo ikke anet, hvad de kunne og hvad de ikke kunne, og det, der har reddet dem, er lønkomensationen, så de har kunnet sende deres medarbejdere hjem i nogle perioder.

Om appel og klager

Der bør jo være en eller anden form for nævn, som tager sig af de her sager undervejs, både i forhold til den enkelte virksomhed, men også for retsskabelsen. Der har været mange forskelligartede afgørelser og kravene til dokumentation har været forskellige. Og det, vi har set, har jo kun været toppen af isbjerget. Mange har bare ædt omkostningerne, fordi de ikke kunne overskue konsekvenserne af at gå til domstolene.

Der bør være en administrativ instans, et nævn, fx Erhvervsankenævnet, hvor man kan gå hen med disse sager. Så de bliver afgjort og man kan se, hvor snittet bliver lagt henne. Og ellers bør der være en let måde at gå til domstolene på.

Vi er i øjeblikket i gang sammen med de andre organisationer at se på, om der kan være en let domstolsprøvelse af sagerne, en slags småsagsproces på corona-sagerne. En proces hvor du

ikke har advokater og alt muligt andet, men hvor du har en let, hurtig og billig adgang at prøve sagerne.

Så er der selvfølgelig hurdlen med at samle dokumenterne og sende dem ind. Det er sindssygt besværligt for mange bittesmå virksomheder at overskue at skulle uploade en sag til minretssag.dk.

Derfor foreslog vi også, at når du vil klage over en afgørelse ved Erhvervsstyrelsen i en ny coronaproces, så er det Erhvervsstyrelsen, der sender dokumenterne ind. De har jo alle dokumenterne, og de kunne jo ligesom Familieretshusene gør i familiesager sende sagerne ind til retten. De dokumenter ryger bare videre, så du behøver ikke selv uploade.

Om straf for snyd

Man har haft mange diskussioner om, at man har været bange for snyd, og det er en del af grunden til, at det er gået for langsomt med udbetalingerne. Så er man gået over til udbetaling ved ansøgning og kontrol bagefter med firedobling af straffen. Vi har været glade for, at det har kørt med udbetalingerne, og det har også været fint med en forøgelse af straffen, men man bliver også nødt til at have en diskussion om forsætlig og uforsætlig snyd. Mange af virksomhederne har holdt igen med at ansøge, fordi de ikke vidste 100%, hvor store deres omsætningstab var for nogle perioder, og derfor var bange for at gøre noget galt og risikere firedobbelt straf. Det er jo heller ikke hensigtsmæssigt.

Vi har ikke oplevet mange virksomheder, som har ringet ind og sagt, at de er blevet kontrolleret eller har haft en dårlig oplevelse med det, for den sags skyld. Så vi har ikke så mange erfaringer med kontrollen på nuværende tidspunkt.

Her bør det jo være sådan, at når man tager noget ud til ekstrakontrol, at så bør det jo grundlæggende ikke være en ekstra omkostning for virksomhederne.

Fremtiden

Når man kigger frem, så bør man lave nogle brede ordninger, som kun har to kriterier: Du skal have en omsætningsnedgang og du skal være ramt af en epidemi, også indirekte ved f.eks. at være leverandør til en branche, der lukker ned. Vi dækker som samfund dine faste omkostninger, og ordningen kører som udgangspunkt hele året ud, indtil vi ikke kan overskue det mere. Det gælder fx hvis alle skoleelever og alle offentligt ansatte er sendt hjem, og der derfor ikke er behov for rengøring i en længere periode, så er der også kompensation til rengøringsbranchen, selvom de ikke som sådan er lukket ned.

De der meget korte perioder og de der meget specifikke ordninger, de skaber ekstremt meget frustration. Man bør garantere, at hvis staten går ind og lukker ned, og en virksomhed bliver ramt af en nedlukning, både direkte og indirekte, så er der kompensation.

Det samme gælder for underholdningsbranchen og en masse andre, der er indirekte ramt, eller dem som primært har deres indtægter i udlandet fx på messer eller lignende. De er også ramt, men er ikke tilstrækkeligt tilgodeset af ordningerne.

Fremadrettet skal man overveje, om man tør gå tilbage til den gamle erstatning i epidemiloven. Kan man overhovedet overskue det? Hvad ville det betyde? Det tror jeg simpelthen ikke, man tør, for at være helt ærlig, det tror jeg aldrig, vi kommer tilbage til. Den er død for evigt.

Der er muligheden for ekspropriation og erstatning, men hvad betyder det at få en erstatning? Der bliver det interessant at se, hvad man tør rent politisk, og hvad man kan regne på, at det kommer til at betyde fremadrettet. Vil man give virksomhederne et retskrav på at få fuld erstatning, hvis de engang bliver lukket ned?

Udgangspunktet bør være, at når vi som samfund pålægger nogen noget, som de ingen skyld har i, så skal man erstatte deres tab. Så må man kigge på, hvad der sker, hvis man lukker et helt samfund. Vi kan ruinere vores samfund, hvis vi lukker alt ned i alt for lange perioder, og skal give erstatning for det hele, og derfor er vi nødt til at have nogle styringsredskaber, så vi kan håndtere både retssikkerhed og erstatning for virksomhederne uden at ruinere samfundet.

6.1.2. Sven Petersen, Dansk Erhverv

Redigeret udgave af interview foretaget den 28. september 2021.

Om nedlukningen i foråret 2020

Der har været mange udfordringer. På tidspunktet omkring tvangslukningen og afklaringen af kompensationspakkernes indhold, var der udfordringer med uklarheder og lempelig brug af ordene "vejledning" og "anbefaling". Man sagde "Vi anbefaler, at I lukker," men det udløste nogle andre tilgange til pakkerne, hvis man var tvangslukket, end hvis man bare fulgte en anbefaling. Det skabte usikkerhed og vores erhvervsjuridiske hotline var rødguldende.

Der var mange spørgsmål om lukninger: Har vi lov til at holde åbent? Hvad er udvalgsvarer og hvad er ikke udvalgsvarer¹⁷⁶? Må vi holde åbent, når vi ligger i et center, når vi sælger varer ud ad bagdøren? Hvorfor skulle *click & collect* være forudbetalt? osv. Det var uklart, hvad reglerne var og det måtte vi i Dansk Erhverv hjælpe med, så godt og så hurtigt vi nu kunne.

Mange spørgsmål krævede en afklaring hos de relevante embedsfolk. Vi var derfor jævnligt i dialog med ministerier og Erhvervsstyrelsen og de prøvede at svare så godt, det kunne lade sig gøre, selvom vi nogle gange syntes, at det tog for lang tid at få svar. Men de knoklede for det, det må man sige.

Fra politisk hold blev der ikke lyttet lige så meget. Det var uigennemskueligt, hvorfor man lukkede det ene og ikke det andet. Ligeså med forsamlingsforbuddene. Hvornår måtte du forsamle dig op til x antal personer per kvadratmeter, og hvorfor var der lige trukket en grænse dér? Mange af vores medlemmer spurgte, om der egentlig var sundhedsfagligt belæg for begrænsningerne, og de oplevede situationen som frustrerende.

I de perioder, hvor det gik stærkt med lukninger, afstandskrav og forsamlingsforbud, blev reglerne ændret så hurtigt, at man knap nok kunne nå at indstille sig på dem, før de blev ændret. Mange beslutninger var svære at forstå og derfor vanskelige at formidle.

Der har ikke været en demokratisk proces om nedlukningen, i sagens natur, for der skulle jo også handles hurtigt, men der var ikke nogen retssikkerhed forbundet med det. Det var, hvad regeringen syntes var det rigtige, og så var det det, man kørte efter. Sammenfattende kan man

---

¹⁷⁶ Ifølge Erhvervsministeriet er udvalgsvarer "varer, der bliver ved med at eksistere samtidig med brugen, og som først går til grunde efter nedslidning over en længere periode."

<https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/dokumenter/04-politik/2021/qa-om-nedlukning-af-detailhandlen-13.04.212.pdf>

vel sige, at virksomhederne godt kunne forstå, at der skulle handles med en vis hastighed, men man savnede tilgængelige sundhedsfaglige vurderinger for de beslutninger, der blev truffet.

Vi ville gerne have haft, at der blev lyttet lidt mere til erhvervet i forbindelse med nedlukninger og foranstaltninger, men der var selvfølgelig et tidspres. Måske kunne man have givet det et par ekstra uger og have endevendt et par ekstra argumenter og forsøgt sig med en plan, så virksomhederne havde bedre mulighed for at forberede sig. Det kunne måske have hjulpet. Det blev dog bedre hen ad vejen og der blev lavet en genåbningsplan, men det første halve eller tre-kvarte år var ret uoverskueligt. Nedlukninger af skoler kunne jo også have indflydelse på virksomhederne, fordi forældrene skulle blive hjemme og passe børn. Men alt ser anderledes ud i bagklogskabens lys.

Om epidemilovgivningen og pakkerne

Teknisk er der den forskel på at have en § 27 og ikke at have den, at når noget står i loven, så har du den garanti, loven giver. Hvis du fjerner garantien og det hele bliver henlagt til de politiske pakker, så er det hele tiden genstand for forhandling og usikkerhed. Det hele gik enormt hurtigt, og det følte også lidt tilfældigt, hvordan pakkerne var skruet sammen. Det var ikke betryggende.

Et eksempel: Virksomheder, der solgte produkter i tiden op til nedlukningerne, men først fakturerede indtægten i forbindelse med levering, havde et stort problem. Disse virksomheder leverede og fakturerede indtægter i nedlukningsperioden og havde dermed ikke nogen omsætningsnedgang. De kunne til gengæld ikke indgå nye aftaler, da deres butikker var lukket og dermed havde de ingen indtægter i månederne efter nedlukningerne, men det tog pakkerne ikke højde for.

Der kom jo løbende nye ordninger og nye perioder, man kunne søge for, så det gjorde det mere og mere uigennemskueligt at finde rundt i den jungle. Det prøvede man løbende at rette op på, men det var selvfølgelig en proces, der skabte frustrationer.

De virksomheder, der ikke var medlem af en erhvervsorganisation som Dansk Erhverv, ville nok have svært ved at finde rundt i de her ting på virksomhedsguiden. De kunne have svært ved at finde ud af, hvilken pakke de skulle søge under. Der var lønkomensationer og pakken for de selvstændige erhvervsdrivende og den med de faste omkostninger. Så hvilke pakker kan man søge og kan man søge begge pakker? Informationerne var der, men jeg skildrer blot, hvordan virkeligheden var for virksomhederne på det tidspunkt.

Virksomhederne havde behov for en individuel rådgivning, for de sad i forvejen i en krisesituation og skulle tage stilling til, om de skulle sende medarbejdere hjem eller opsigte dem, mens omsætningen raslede ned. Samtidig skulle de sætte sig ind i de her ting. Det var nok for stor en mundfuld for mange.

Der var også en langsommelig proces omkring at få afklaret EU-statsstøttereglerne. Den proces tog for lang tid, hvor man først meldte noget forkert ud og bagefter fik at vide fra EU, at det var udlagt forkert. Det var ikke ligefrem godt. Det skal der rettes op på. Der må laves en drejebog for dette scenarie, da vi ikke kan være sikre på, at vi ikke havner i samme situation engang til.

Sagsbehandlingen i Erhvervsstyrelsen

Vi havde en rigtig god dialog med Erhvervsstyrelsen, og vi kunne bære virksomhedernes sag frem på nogle møder. Vi fik lov til at præsentere styrelsen for konkrete spørgsmål fra medlemmerne. Det kunne både være små ting og større ting, som de kunne tage stilling til og sagsbehandle og få rettet. Generelt fik vi løst alle problemerne og velvilligheden var der.

Det var flot, at de fik sat et it-system op på så kort tid. Det har været rigtig fint, selv om der var små mangler ved systemet. Hvis du satte et flueben forkert i ansøgningen, så blev du sat af og skulle starte forfra. Alle de ting, du havde tastet ind, skulle du taste ind igen. Det gjaldt også, hvis du blev smidt af køen, hvilket skete efter en halv time. Det var frustrerende, for der har jo nok været småfejl i de fleste ansøgninger, men man skulle altså begynde helt forfra. Men alt i alt var det ok.

Kunne det betale sig for virksomhederne?

Det kommer an på beløbet, om det var besværet værd, men det kunne jo dreje sig om rigtig mange penge, og i perioder tog det lidt for lang tid at få pengene ud, især hvis der også var lidt slinger i ansøgningerne. Det kunne hurtigt blive et likviditetsproblem for virksomhederne, der blev nødt til at afskedige personer, som de måske nu efter nedlukningerne gerne ville genansætte; men de er der ikke længere, de har fundet andet arbejde.

Vi har ikke nogen medlemsanalyse af, om der var virksomheder, der opgav at ansøge. Men det kunne jeg forestille mig, at der var. Der var også nogle, som har haft det svært ved at bede samfundet om at betale kompensation. De har tænkt, at det var deres bidrag til coronakrisen, så de måtte leve med en omsætningsnedgang. Der er givetvis andre, der bare ikke orkede at sætte sig ind i det.

Klageadgang

Der var ikke nogen klageadgang, du fik et svar og så kunne du søge igen. På nuværende tidspunkt har vi ikke set mange virksomheder, der har lyst til at klage over et eller andet eller gå til domstolene. Vi har ikke foretaget en medlemsanalyse, men vi ville normalt høre det, hvis rigtig mange af medlemmerne oplevede, at de fik et urimeligt afslag i forbindelse med deres ansøgninger og manglede en klagemulighed.

Jeg vil tro, det er fordi vi har fået afmonteret de fleste af frustrationerne, og hvor der kunne være optræk til en klage, har vi haft en dialog med Erhvervsstyrelsen. De har været gode til at lytte og være imødekommende. Men det kan være, at der kommer klager her i efteråret.

Rent principielt mener jeg, at der skal være adgang til at klage over en afgørelse og klagen skal behandles hurtigt. Vi har en dialog med Erhvervsstyrelsen og domstolene om en *fast track* ordning, hvor man bruger småsagsprocessen til at køre eventuelle klagesager, og det kunne være en model - men nu må vi se.

Vi må også se, om der overhovedet bliver nogle klagesager. Der kan muligvis komme sager, der går på, at man har fået for mange penge udbetalt. "Du har fået penge, du ikke var berettiget til, venligst betal 140 millioner kroner!" Den slags breve kan godt give nogle udfordringer!

Ønsker til kommende lovgivning

Vi vil gerne have genindført den gamle § 27 som en form for underliggende garanti. Men der er heller ingen tvivl om, at vi er nødt til at have nogle kompensationspakker i en eller anden form. § 27 vil jo strengt taget forudsætte, at du sagsøger staten og så skal du til domstolene, og det vil være en for lang proces. Når et helt samfund lukker ned, så skal der noget andet til. Så kompensationspakkerne bliver nødt til at være der, men man skal se på kompensationspakker allerede nu, så man ikke skal bygge skibet, mens man sejler. Der skal mere styr på tingene, og hele afklaringen af statsstøtten i EU skal der også være styr på op front.

Under coronakrisen oplevede dansk erhvervsliv, at statsstøttegodkendelsesprocessen for diverse støtteordninger var for langsommelig. Dette skyldes formodentligt både forhold i DK og på EU-niveau, men for at undgå lignende situationer i fremtiden, anbefaler vi, at:

- Der allerede nu iværksættes initiativer, således at der udarbejdes en form for allerede vedtagne og accepterede statsstøttegodkendelser, tilpasset de forskellige brancher. Godkendelserne kan så aktiveres, når en tilsvarende krise rammer næste gang. Det sikrer, at der kommer en langt større hastighed og fleksibilitet.
- En forudsætning for bedre ordninger er inddragelse af erhvervslivet i udarbejdelsen af rammerne for stående statsstøtteordninger.

Det kunne også være koblet med nogle garantier for hurtige udbetalinger. Likviditeten betyder rigtig meget. Du har jo hele tiden udgifter, så det kan jo ikke nytte noget, at der går et halvt år inden der bliver udbetalt penge.

Jeg tror som nævnt også, at man skal have en opsamlingsbestemmelse, *a la* den gamle § 27, hvor alle dem, der ikke passer ind i pakkerne, har mulighed for at påberåbe sig § 27 eller en lignende paragraf og få erstatning den vej. Der skal være et samspil, hvor man ikke fjerner

erstatningsbestemmelsen helt og siger, at der kun er pakkerne, og hvis du ikke lige passer ind i dem, så er det bare *bad luck*.

Det er også muligt i det nuværende *setup*, hvis der foreligger ekspropriation, men den hurdle er bare vanskelig at komme over, så den er nærmest ubrugelig i modsætning til den gamle §27, som var en mere bred bestemmelse.

Dermed ikke sagt, at den gamle paragraf altid ville have givet flere penge til de virksomheder, som i dag får understøttelse fra pakkerne. Måske er pakkerne mere gunstige, end hvad de kunne have fået under § 27, det ved man jo ikke, men det er en form for sikkerhed. Det kan jo være tilfældigt, at du ikke lige passer ind i en af pakkerne, hvis din omsætningsnedgang ikke lige har været 30 %, men 27,5 %.

Men altså – Vi arbejder på, at de overordnede linjer omkring adgang til erstatning efter en dialog med diverse brancher vil være aftalt på forhånd, hvis en ny epidemi rammer, så man kun skal justere mindre ting, der kan klares ved en hurtigere demokratisk proces. Så man ikke skal bygge noget helt fra starten.

6.1.3. Jeppe Rosenmejer, SMVdanmark

SMVdanmark

Redigeret udgave af interview foretaget den 29. september 2021.

Epidemiens begyndelse

I begyndelsen handlede det om overlevelse. Der var en masse med force majeure og hvad epidemien betød rent juridisk. Byggejuridisk viste det sig, at det var ligegyldigt, fordi byggeriet buldrede videre. Men ellers var det bare at finde hoved og hale på kompensationspakkerne og at være med til at udvikle dem fra det meget stive system i starten til, at det rent faktisk også virkede for virksomhederne. Det har været den mest vanvittige periode, jeg nogensinde har været med til, og jeg har aldrig arbejdet så meget.

Så var der problemet med udbetalingerne i starten. Jeg kan huske, da Kollerup præsenterede de første pakker, så var der et teknikermøde, hvor han sagde, at vi er godt klar over, at pengene skal ud hurtigt, og det bliver i løbet af dage og ikke uger. Men det viste sig at blive ikke uger men måneder, før de første pakker kom ud. Det var vigtigt at lægge pres på for at få straksudbetalinger fra 1. maj 2020, for der havde virksomhederne ikke fået penge i to måneder.

Jeg skrev på et tidspunkt en kommentar i Berlingske med titlen: "Erhvervslivet er retsløst i coronaland."¹⁷⁷ Det var en kulmination på flere ting. Jeg oplevede, at virksomhederne var i ingenmandsland, i et retsløst samfund. De blev underlagt nogle ting, men de kunne ikke klage, de kunne ikke gøre noget. De var bare tvunget til at rette ind, selvom det kunne føles enormt urimeligt og fuldstændig unødvendigt.

Samarbejdet med Erhvervsstyrelsen

Erhvervsstyrelsen har været meget lydhor overfor rigtig mange ting, specielt i foråret 2020, hvor alt jo var fuldstændig håbløst og absurd. Der kom hele tiden nye regler, og det vi som organisation sagde til vores medlemmer om mandagen var ikke nødvendigvis rigtigt om onsdagen. Det skyldtes bl.a. at vi blev ved med at presse på og melde uhensigtsmæssigheder ind, så de løbende ændrede reglerne. Der asfalterede man virkelig vejen, mens man gik på den. De har arbejdet absurd hårdt og jeg har talt med kontorchefer på de mest umulige tidspunkter. Det virker som om, de har arbejdet i døgn drift.

Vi har både haft dialogmøder på det lidt mere politiske plan med direktører og så videre, og så en tekniker-gruppe, der kunne se på de rent praktiske problemer. I bund og grund har det været et fint samarbejde, og hvis vi har haft nogle sager, som vi ikke kunne få til at hænge

---

¹⁷⁷ Berlingske: [Erhvervslivet er retsløst i coronaland](#) (kommentar), 16. april 2021.

sammen, så har vi haft mulighed for at ringe bagom – for ringede virksomhederne til deres normale hotline, var der ikke megen hjælp at hente.

Lydhørheden hos politikerne

Samarbejdet med det politiske niveau har været sværere. Jeg synes Simon Kollerup sagde det rigtig rammende i august måned 2020, hvor man gik bort fra de brede pakker og over til de mere målrettede pakker, og hvor man i en periode ophævede lønkompensationsordningen for de virksomheder, der ikke var tvangslukkede, og lavede en ordning med arbejdsfordeling i stedet. Kollerup sagde i den forbindelse: "Vi har lavet en rigtig god model – for lønmodtagerne!"

Der har været stort fokus på lønmodtagerne men meget mindre forståelse for erhvervslivet og ikke mindst for den særlige situation, som nogle af vores medlemmer har været i. For eksempel giver arbejdsdeling ikke nogen mening i rigtig mange små virksomheder, hvor du ikke har to medarbejdere med samme funktion, så de kan ikke dele opgaven. Der har vi brug for lønkompensationen.

Jeg synes ikke, at regeringen eller Kollerup har været særligt lydhøre i den forbindelse. Der har vi måtte gå rundt til de andre partier for at føde ind i processen.

Der har været en vis træghed, hvor det politiske system syntes, at de havde givet nok, selvom vi sagde, at der var nogle helt åbenlyse udfordringer. De blev ved med at gemme sig bag ved EU-systemet, og sige, at det ikke kunne lade sig gøre på grund af statsstøttereglerne. Vi gik ind og påpegede, at det kunne de godt, og lige pludselig, efter nogle måneder, så kunne det godt lade sig gøre alligevel.

Der var også seksdages-reglen, som virkelig ramte de københavnske hoteller og den københavnske oplevelsesindustri hårdt, men som virkede som noget, politikerne greb ned fra himlen. Der var ikke noget fagligt grundlag for reglen, men politikerne troede, at den ville virke begrænsende på smittespredningen. Den mangel på turister er noget, som nogle virksomheder stadig er ramt af.

Problemerne med kompensationspakkerne

Jeg tror grundlæggende, at regeringen var bange for, at det blev for dyrt. Vi var jo meget imod, og er det stadig, det system man kørte sidste efterår med de målrettede pakker, for det ramte nogle helt skævt. Dem der var direkte ramt, kunne få noget, men deres leverandører, som jo er fuldstændigt afhængige af de restriktionsramte, kunne ikke få noget.

Vi havde en leverandør af souvenirs til de nedlukkede souvenirbutikker. Hans forretning gik ned med 97%, men han kunne ikke få kompensation, for han var ikke direkte ramt. Hvis han

havde haft nogle fysiske butikker, så kunne han have fået noget, men han havde bare ikke nogen at sælge sine Små Havfruer til. Det var der ikke nogen forståelse for.

Der er stadig udfordringer med de omrejsende tivolier, for der har ikke været nogen forståelse for sæson-elementet, hvor man tjener alle sine penge i én periode og så ligger stille resten af året. De meget afgrænsede perioder har gjort, at de ikke har kunnet få støtte i de sæsoner, hvor de plejer at have indtjening. Som en direktør for et af vores omrejsende tivolier sagde det: "Vi er som en bjørn – vi skal være store og fede, når vi går i vinterhi, for ellers vågner vi ikke op igen!" Det vi hele tiden har sagt, er at man bliver nødt til at lave en ordning, hvor man ser på et helt år, så du får sæsonudsvingene med.

Ordningerne har nok været udtryk for en lønmodtagertankegang, hvor vi alle sammen får en fast check hver måned året rundt. Uden at have forståelse for, at der er nogen, der lever på en helt anden måde. Det gælder helt særligt for de omrejsende tivolier, som simpelthen *betaler* penge for at komme ud til en havnefest eller et kræmmermarked, og så håber de på, at de kan tjene flere penge, end de betaler. Men i det hele taget har krisen ramt alle kroge af samfundet, og vi har haft kontakt til alle typer medlemmer.

I forhold til faste omkostninger og tabt omsætning har systemet i det store og hele fungeret fint. Det er med lønkompensationsordningen, vi har set de største problemer, for den har efterladt en alt, alt, alt for stor regning hos virksomhederne, uden at medarbejderne rigtig har skullet betale noget for det, eller uden at virksomhederne har kunnet gøre brug af den arbejdskraft, de betaler for. Hvis de nu betaler 25 eller 50% af medarbejdernes løn, så vil det også være rimeligt, at de stadigvæk kan gøre brug af medarbejderne i den tid, de betaler for. Det kan godt være, at staten ikke vil betale mere, men så skal man stadigvæk lade dem kunne arbejde i den tid. Man kunne så hjemsende hele arbejdsstyrken, men de kunne arbejde for den del af deres løn, som virksomhederne betaler for. Det synes vi sådan set kunne være rimeligt.

I starten af 2020 måtte de overhovedet ikke arbejde, men så fandt man ud af, at de godt kunne komme ind og være på arbejdet en dag eller to, og så kunne de blive sendt hjem. Den fleksibilitet fik man indarbejdet hen ad vejen, men det betød så bare, at de fik det mindre i lønkompensation. Det var ikke noget med, at de kunne få lov at arbejde for den del af lønnen, som virksomhederne stadigvæk udbetalte.

Vi regnede ud, at det kostede en frisør 15.000,- om måneden at have en ansat gående hjemme, fordi de jo "kun" – i anførselstegn – fik 90 % af deres løn kompenseret op til 30.000, men der er jo masser, der tjener mere end 30.000,- kroner, specielt hvis man tager alle de sociale omkostninger med. Det kan godt være, at en anlægsgartner får 200,- kroner i timen, men omkostningen for virksomheden er faktisk 300,- kroner, når man regner feriepenge, pension, sygdom, alt muligt med, og den del kunne du ikke få kompenseret.

Det var også forkert at lægge lønkomensationen over i trepartssystemet. Det er en statsstøtte-ordning, og derfor hører den ikke hjemme dér, for så frakobler man jo Folketingets muligheder for at få indflydelse på noget, som nærmest var den største statsstøtteordning under corona. For arbejdsgiverne var kortene delt på forhånd, og de kunne bare sige ja og tak. For de havde brug for pengene.

Der bør være en bedre demokratisk proces næste gang, for vi havde masser af holdninger til lønkompenationsordningen, men vi havde ingen steder at gå hen med dem. Det hører jo også med til retssikkerheden for virksomhederne, når der er ikke nogen steder at gå hen med ens utilfredshed.

Sagsbehandlingen

Overordnet har virksomhederne fået en ordentlig vejledning. Der har selvfølgelig været problemer når man har ringet ind til hotlinen, for så har der siddet en masse studenter, som ikke har vidst noget. De har været søde og rare, men det har været fuldstændigt umuligt at få et svar ud af dem. Eller fik man svar, og ringede man så fem minutter senere og fik fat i en anden, så fik man et andet svar. Der har været et gab i deres viden. De har ansat sekshundrede på fire uger.

I efteråret 2020 var Erhvervsstyrelsen lige så frustrerede som vi var over de målrettede ordninger, fordi pakkerne og de politiske aftaler kom langt hurtigere, end de kunne nå at følge med, og kunne få dem godkendt i EU. Der var total forvirring hos både os og Erhvervsstyrelsen over, hvor langt vi var kommet og hvad vi manglede. Siden man vendte tilbage til de brede aftaler i december 2020, har systemet overordnet været det samme med ændringer hist og her. De ændringer der kom, relaterede sig oftest tilbage til efteråret eller sidste sommer (juli-august 2020).

Man lavede nogle ændringer i februar 2021, der dækkede ordninger helt tilbage i juni/juli 2020, men virksomhederne havde jo søgt og fået penge. De holder ikke øje med, om der kommer en ændring til en pakke, som de allerede har søgt. Det blev ikke kommunikeret ordentligt ud til virksomhederne, at der kunne komme ændringer, og det burde man have sendt ud til alle, der havde søgt den pakke. Virksomhederne var for længst videre. Når nu styrelsen ikke kunne genoptage sagerne, hvilket egentlig var det, de burde gøre, så kunne de i hvert fald skrive ud til dem, der havde ansøgt.

Det mest grelle eksempel var en sag, som jeg havde med Erhvervsstyrelsen, hvor de havde begået en klar fejl. De indrømmede fejlen og jeg sagde til dem: "Så skal I jo gå tilbage og genoptage alle de sager, hvor den fejl har optrådt," men så svarede de: "Det kan vi ikke. Vores IT-system er indrettet på den måde, at når man først har sendt en afgørelse, så er sagen lukket og den kan ikke genoptages. Virksomhederne bliver nødt til at søge på ny."

Det er jo helt almindelig forvaltningsret, at hvis myndighederne begår en fejl, så har de en pligt til at genoptage, men det kunne de ikke her. Jeg sagde, at de i det mindste blev nødt til at sende en besked ud til alle de berørte virksomheder, så de kunne søge igen. Men det kunne styrelsen heller ikke. Eller det ville de ikke; de gjorde det i hvert fald ikke.

Problemet gjaldt primært indenfor oplevelsesindustrien i forhold til situationen i 2020, hvor man skulle søge om kompensation for de forskellige arrangementer. Der var en referenceperiode, styrelsen havde sat, så den for eksempel ikke dækkede den uge, hvor Roskilde Festival fandt sted. Indenfor den industri er det en kæmpe stor begivenhed, og de fik derfor meget mindre erstatning og kompensation, end de skulle have haft. Vi skrev rundt til alle vores medlemmer, som vi tænkte kunne have noget med det at gøre, og opfordrede dem til at søge igen.

Et andet eksempel handlede om en frisør, som ikke havde søgt på forhånd under nedlukningen i 2020, fordi hun ventede med at søge, til hun rent faktisk kendte sit tab. Man valgte jo selv, om man ville søge på forkant eller bagkant. På det tidspunkt regnede man den tvangslukkede periode sammen med de efterfølgende to måneder, og der var jo rigtig mange frisører, der havde haft 100 % tab i den tvangslukkede periode, men fordi folk var blevet desperate for at blive klippet efter nedlukningen, så indhentede de rigtig meget bagefter. Nogle af dem indhentede så meget, at de kom under de 30 % for den samlede periode, som var tabsgrænsen for at få kompensation. Frisøren i vores eksempel var en af dem, og derfor svarede systemet på hendes ansøgning, at hun ikke havde søgt om en stor nok kompensation og derfor blev afvist. Hun kunne simpelthen ikke komme videre i systemet og kunne ikke oprette en sag.

Politisk lavede man i efteråret en regel om, at dem der allerede havde fået udbetalt kompensation, fik lov at beholde pengene, selv om det senere viste sig, at de kom under de 30%. De kunne se det uretfærdige i, at frisørerne skulle "bøde for" at indhente det tabte fra den tvangslukkede periode ved at knokle efterfølgende. Det gjaldt imidlertid kun, hvis man havde søgt og fået kompensation i forvejen og dermed allerede havde fået udbetalt pengene.

Hvis frisøren derfor havde søgt på forhånd ud fra det forventede tab – vi forventede jo alle, at frisørerne ville få et kæmpe tab – så havde hun fået udbetalt hele beløbet og ville efterfølgende have fået lov til at beholde pengene, selvom hun reelt havde fået "for meget" for den tvangslukkede periode. Da hun blev opmærksom på det i efteråret 2020 ville hun gerne søge igen, men kunne ikke få lov, fordi hun aldrig fik oprettet en sag – hun blev jo afvist i første omgang. Hun oplevede, at hun blev straffet for at være ærlig. Hvis hun bare havde ansøgt med udgangspunkt i et stort tab, og tabet så blev meget mindre, så havde hun få lov til at beholde pengene.

Appelmulighed, klager og genoptagelse

Der burde være mulighed for at genoptage sagerne. Har myndighederne begået en fejl, så skal de ifølge de almindelige forvaltningsretlige regler gøre det af egen drift. Men politikerne har jo afskåret enhver klagemulighed, så det eneste man kan gøre, er at gå til domstolene, det vil sige hyre en advokat mod Erhvervsstyrelsen og Kammeradvokatens uendelige ressourcer. Hvis du går op imod staten, så skal du have dybe lommer, og desuden er det at anlægge en retssag mod staten ikke bare noget, man lige gør. Der er en mental barriere, man skal overvinde for at sige, at jeg mener, at jeg er blevet krænket så meget, at jeg må anlægge sag imod staten.

Jeg har talt med dommere og de vil gerne være med til at lave en hurtig corona-proces, som bygger på den forenkede domstolsproces med skriftlig behandling uden brug af advokater. Det kan gøres billigt og hurtigt. Hvis der kommer mange klager og sager, så kunne man udvælge to-tre retskredse til at tage sig af dem, for de kommer til at ligne hinanden meget. Det kan gøres, så man som virksomhed indgiver en blanket, og så tager Erhvervsstyrelsen hele sagen og uploader den til domstolene, for de har hele sagen digitalt allerede. Man kender systemet fra de familieretlige sager.

Alternativet kunne være en form for nævn, men jeg ved ikke om det ville være bedre eller billigere. Vi har Erhvervsankenævnet, men der er lang sagsbehandlingstid og det koster penge.

Der kan også komme store sager ved domstolene. Det kan jo for eksempel være, at Københavns Lufthavn i forbindelse med slutafregningen skal betale 600 millioner tilbage – de har jo fået milliarder – og de tænker, at det kunne de godt ofre et par kroner på at få afprøvet. Det kunne også være SAS eller andre store virksomheder. Og det er fint at køre dem i det normale domstolssystem med Kammeradvokaten for fuld musik.

Men mange af sagerne har jo ikke været juridisk komplicerede. De har handlet om dokumentation. Hvornår synes Erhvervsstyrelsen, at man har dokumenteret et tab godt nok? Har de kunnet finde overensstemmelse mellem bilagene og det, man har søgt? Der er måske uoverensstemmelse i fortolkningen af bilagene. Grundløn, provisionsløn og hvordan regner man de ting sammen? Men der har ikke været de store, juridiske slagsmål.

Den vigtigste juridiske tvist fandt sted sidste år, om hvorvidt tvangslukningsperioden for frisørerne skulle regnes som en selvstændig periode eller om den skulle indgå i tre måneder sammenlagt. Der mente vi, at det stod i bekendtgørelsen, at den skal regnes som en selvstændig periode og at man får 100 % lukningsgodtgørelse. Der stod imidlertid også noget andet oppe i starten af bekendtgørelsen, men når man så på vejledningen på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, så gav det også indtryk af, at man fik 100 % compensation i lukkeperioden. Det tog vi en kamp med Erhvervsstyrelsen om og fremførte sagen politisk, og det endte med, at de omgjorde beslutningerne og sagde, at I får lov til at beholde det, som I

har fået for meget i forhold til de oprindelige regler. Det er vel et af de få steder, hvor der har været en egentlig tvist af juridisk karakter. Og den blev løst. Der er ikke store principielle ting, der udestår.

Kontrol og efterkontrol

Der har godt nok været meget revisor involveret i de her ordninger! Hvis du søger efter ordningen for faste omkostninger, skal du have en revisor på ansøgningen, og Erhvervsstyrelsen kontrollerer også ansøgningen, så skal du måske til efterkontrol med en revisor mere, hvor Erhvervsstyrelsen også skal kontrollere én gang til. Så du har fire kontroller med revisorer. Det kunne godt være, at man kunne skære én væk, måske allerede den første.

Normalt siger man jo, at en revisor er statens forlængede arm, der påser at alt er foregået korrekt, og Erhvervsstyrelsen sidder jo ikke hvert år og kontrollerer virksomhedernes årsregnskaber for at se om de nu rent faktisk passer. Der stoler man på revisorens garanti for, at det er korrekt. Men her i forbindelse med hjælpepakkerne har det virket som om, at man ikke rigtig stoler på revisorerne, siden der har været behov for så meget kontrol.

Det er selvfølgelig også unormalt, at vi åbner pengekassen fuldstændig og siger "Værsgo!" så det er klart, at der skal være kontrol, men man bør også give noget tilskud, for det er noget vilkårligt, hvem der bliver udtaget til kontrol. Nogle bliver udtaget, som havde fået 10.000 i kompensation og skal betale 20.000 til en revisor. Det giver ikke mening.

Nogle virksomheder har fået pengene hurtigt, når de har tikket af på alle boksene, men når du ryger ud til manuel sagsbehandling, så tager det længere tid. Og for nogle har det været *for* lang tid. For leverandører til oplevelsesindustrien og de store arrangementer har det været vanvittigt, hvad de skulle indsende af bilag. Mange af dem har haft årskontrakter, men hvis du fx sætter lys og lyd for en koncertturné, der løber fra marts til december, så skal du for at søge kompensation sige: "Hvilke arrangementer finder sted i juli og august og hvad er omkostningerne forbundet med lige præcis dem?"

I starten skulle de også dokumentere, at billetterne havde været udbudt til salg, så de skulle finde de originale annoncer og om det nu var hos Billeynet eller Ticketmaster. Jeg havde en sag, hvor de havde over 130 bilag som skulle indsendes. Kilometerlangt excel-ark, det har taget ekstremt lang tid.

Der var et firma, der lejede lys ud til Det Kongelige Teater, fordi de manglede lamper, men så skulle firmaet kunne dokumentere, hvilke forestillinger lamperne var brugt til. Det anede de jo ikke! De havde bare lejet fire store projektører ud! Der har været absurditeter i tingene, som dog efter noget tid er blevet ryddet af vejen. Det blev nogle gange lidt for indviklet og bureaukratisk, fordi man ville kontrollere.

Til Tv2 News sagde jeg lidt polemisk, at man også skal passe på, at det bliver for svært at snyde. Sagt på den måde, at hvis du ønsker at kontrollere så meget, så bliver det også for besværligt at ansøge. Det er fint, at snyd med corona koster meget mere i straf end normalt, fordi det er en tillidssag, når vi gør noget, vi aldrig har gjort før og åbner pengekassen. Det er en samfundskontrakt, og så bliver du nødt til at opføre dig ordentligt, og gør du ikke det, så er der betaling ved kasse 1. Det er fair nok.

Fremtiden: Genindførelse af § 27?

Vi har brug for noget, der ligner den gamle § 27 i en eller anden form. Vi i SMVdanmark sidder med i følgegruppen til arbejdet med en ny epidemilov, og jeg har svært ved at se, hvordan man skal kunne tænke sig frem til et system, der kan dække alt. For det kan jo godt være, at den næste krise bliver en helt anden, end den vi har nu, og så har vi et system, der tager udgangspunkt i det, vi kender nu, men det rammer slet ikke i fremtiden. Vi har ikke fantasi nok til at forestille os, hvordan den næste krise kommer til at foregå. Det kan være den rammer på en helt anden måde, og så er arbejdet skønne spildte kræfter. Det eneste jeg kan se som en mulighed er, at man genindfører en eller anden form for fuld erstatning som i § 27, og så må man tilpasse den til den tid.

Det gode ved det nuværende system, frem for § 27, det har jo været, at man kunne sende penge ud med det samme, for hvis likviditeten mangler, så dør virksomhederne meget, meget hurtigt. § 27 lægger jo op til en længere forhandling om erstatning og alt muligt, og det kan man jo heller ikke. Da man lavede § 27, var der ikke nogen, der forestillede sig, at der skulle komme en landsdækkende epidemi i 1½ år.

Derfor kan man sige, at selve processen bag § 27 ikke ville fungere i en situation, som vi har haft. Så ville hele landet være gået ned, for der var ikke nogen, der kunne vente 1½ år på at få penge. Så en eller form for tilrettet version af § 27, men hvor der også er mulighed for at udbetale løbende.

Der skal være en eller anden form for retsgaranti. For den situation, som vi har været i nu, hvor det er fuldstændig på politikernes nåde, den er ikke holdbar. Vi kan ikke vide, hvad det er for nogle politikere, vi har med at gøre med til næste krise, og derfor skal der være en retsgaranti for, at man får udbetalt noget. Men det er svært at få lavet en skudsikker model og måske lykkes det ikke.

6.1.4. Kristian Nørgaard, politisk chefkonsulent i HORESTA

Redigeret udgave af interview foretaget den 1. oktober 2021.

Overordnet om kompensationsordningerne

Da Danmark lukkede ned, kom der heldigvis ret hurtigt meldinger om compensation, og politisk gik man hurtigt ud og sagde: "Vi holder hånden under jer". Der blev etableret en form for kontrakt. Så kan man jo diskutere, om den kontrakt er blevet overholdt efterfølgende, altså har man reelt holdt hånden under erhvervet? Der er nok rigtig mange virksomheder, som ville have lavet nogle helt andre tilpasninger, hvis de vidste, hvor lang tid man ville være nedlukket og til hvilken compensation.

I forhold til faste omkostninger, som skulle holde virksomhederne kørende, så var der til at starte med nogle uhensigtsmæssigheder, der ikke gav incitament til at lave omsætning. Du blev straffet for at lave omsætning. Det var bedre bare at være lukket i stedet for at lave take-away fra restauranten.

I foråret 2020, hvis du havde 0 kr. i omsætning, så kunne du få 100% i compensation for dine faste omkostninger. Men havde du bare 1 kr. i omsætning, så kunne du max få - jeg husker det som om det var 80 %. Havde du så mere end 30% af din normale omsætning, kunne du kun få en 20-30% eller lignende. Der var nogle meget store spring i niveauer.

Da coronakrisen ramte og statsministeren var ude at sige "vi holder hånden under jer", så var der alligevel mange, der forsøgte at omstille sig til take-away, men de fandt ret hurtigt ud af, at det var en rigtig dårlig forretning. I restaurationsbranchen tjener du som regel mere på drikkevarerne og at gæsterne kommer ind og køber noget, end at de skal have noget med hjem, for dér er konkurrencen rigtig hård. Rigtig mange havde åbent en dag eller to og tjente ikke noget på det, men så tabte de sindssygt mange penge i compensation i modsætning til naboen, som bare valgte at holde lukket. Virksomhederne har ikke kendt sine muligheder og hvad de egentlig havde krav på, inden de reagerede. Men så var fælden klappet.

I sommeren og efteråret 2020 kommer de målrettede og midlertidige ordninger, som bygger på en ekspertgruppe-anbefaling. Men ekspertgruppen er lavet uden deltagelse fra erhvervene, så det er økonomer og andre, der sidder der. Der er langt til HORESTAs opfattelse af virkeligheden.

For at få kompensation efter 9. juli 2020 kræver det, at der er en årsagssammenhæng mellem restriktioner og omsætningsnedgang. Man skal dokumentere årsagssammenhængen, og det er rigtig svært, hvis man er leverandør. Derfor var der rigtig mange, der faldt igennem og mistede muligheden for at få kompensation, selvom der indirekte var en offentlig regulering, som gjorde at virksomhederne ikke havde mulighed for at drive deres forretning. Det kunne være på grund af manglende udenlandske gæster eller 6-dages reglen.

Efter 9. december 2020 kommer man tilbage på de generelle ordninger, som ikke handler om det ene lovindgreb eller det andet. Det signalerer, at hvis du har en omsætningsnedgang, så er det ikke fordi, du er blevet dårlig til at drive forretning. Det har så den omvendte udfordring, at det kan holde kunstigt liv i nogle, som ellers ville have mistet markedsandele og være udkonkurreret.

For så vidt angår lønkompensation blev ordningen i efteråret 2020 midlertidigt erstattet med en arbejdsfordelingsordning, som egentlig er noget, der er reguleret af arbejdsmarkedets parter, men som på ingen måde er anvendeligt for vores erhverv i HORESTA. Arbejdsfordeling er fint i en industrivirksomhed, hvor du kan skruer op og ned på tempoet på transportbåndet, men når du ikke ved, hvor mange gæster der kommer ind dagen efter, fordi der er restriktioner og krav om lukketid og alt muligt andet, så kan du ikke sige til en ansat, at han eller hun kun skal komme på arbejde hver anden dag fra nu af.

Så er der hele diskussionen om selvstændige, hvor selvstændigordningen skal sikre, at selvstændige også kunne betale huslejen derhjemme. Til at starte med måtte man ikke have mere end 10 medarbejdere, så var det 25. Man er her nødt til at have nogle klare definitioner af, hvad der er en selvstændig erhvervsdrivende i stedet for at det bliver et spørgsmål om politik. Tilsvarende i forhold til lønkompensationen, hvor man er nødt til at finde ud af på forhånd, hvor langt oppe i hierarkiet man skal være i en virksomhed for at få lønkompensation.

Sagsbehandlingen

Sagsbehandlingsmæssigt har vi oplevet, at ordningen for faste omkostninger og ordningen for selvstændige har fungeret ved at køre parallelt. De har holdt den selvstændige kørende og virksomhederne kørende. Men vi har oplevet forvirring hos flere af vores medlemmer, fordi kriterierne for de to ordninger har været enslydende – at der skulle være en sammenhæng mellem restriktioner og omsætningsnedgang – men de kunne godt opleve, at de blev godkendt på den ene ordning men underkendt på den anden. På trods af at indgangsbarrieren for de to ordninger egentlig er den samme. Det skyldes, at det er forskellige folk, der godkender de to ordninger.

Fordi der ikke har været nogen officiel klagemulighed, så har det været en håndbåren proces fra vores side og fra andres side, hvor man som virksomhed selv har skullet gøre opmærksom

på en udfordring, eller man har skullet have sin erhvervsorganisation med ind. Man har selv skullet råbe op.

Jeg tror, jeg har været igennem 100 af vores medlemmer for at kigge på deres faste omkostninger med tilbagevirkende kraft, og hos anslået hver anden finder vi flere faste udgifter, fordi grundlaget har skiftet så mange gange og ofte med tilbagevirkende kraft. Hvis man ikke er revisor eller er superskarp med tal, men bare driver ens restaurant, så får man ofte ikke glæde af det, man egentlig har retskrav på.

Et eksempel: Til at starte med kunne man ikke få dækket noget som *management fee*. Mange restaurantkæder er organiseret ved at have fx fire restauranter, og så betaler hver af restauranterne til et holdingselskab, hvor der sidder en bogholder og betaler regningerne og holder styr på de fire cvr-numre. Det *management fee* kunne man ikke få dækket som faste omkostninger til at starte med, selvom man kunne få det dækket senere. Vi har også oplevet, at hvis man lagde det ind under den rigtige kategori, så kunne nogle godt få det dækket. Der har manglet gennemsigthed i, hvad man dækker og hvad man ikke dækker.

Jeg sad ude ved en større, jysk attraktion i sidste uge, som havde fået ca. 8 millioner i faste omkostninger indtil videre. Da vi gik derfra, sad de med 11 millioner. Nogle hoteller inde i København havde regnet med, at de skulle have 13 mio. i faste omkostninger, men efter vi var færdige skulle de have 19. De har endda økonomichef og alt muligt.

Er det virksomhedens ansvar eller myndighedernes ansvar at skabe overblikket? Det er delt. Men vi har i hvert fald fået bygget et system, som der er lappet på og ændret så mange gange, at selv dem der har økonomiansvarlige og CFO'er ikke kan overskue det. De ved godt, hvad en fast omkostning er, men de ved ikke hvordan man skal kombinere det for at få den kompensation, de har ret til.

Det er frustrerende, når man kan se, at der egentlig er kommet bedre mulighed for kompensation, men virksomhederne ikke får den, fordi systemet er bygget op på den måde. Og i forhold til sagsbehandlingstiderne har man skullet vente på at få én ansøgning afgjort, før man kunne søge den næste.

Samarbejdet med Erhvervsstyrelsen og det politiske niveau

Jeg har oplevet Erhvervsstyrelsen og Erhvervsministeriet som enormt lydhøre, selvom de har været begrænset af de EU-retlige rammer, der også er blevet bygget undervejs. Jeg har oplevet medarbejderne derinde som meget dialog søgende og meget interesserede i at få løst udfordringerne.

Det har været fint for dem, der har en jævnlig kontakt med det politiske led, at man har haft en rigtig god dialog med myndighederne om ordningerne: "Er vi enige om, at det her er ikke den måde, vi tænker det skal være?"

Kunne man have gjort det bedre? Ja, det kunne man nok. Især hvis virksomhederne vidste, hvad de havde krav på, i stedet for at de traf nogle beslutninger uden at vide, hvad det havde af konsekvenser, fordi de endnu ikke kendte kompensationsystemet.

Hvis jeg har fire hoteller i København, og jeg ved, at der ikke er særligt mange turister på det her tidspunkt, så er det måske kun forretningsmæssigt forsvarligt, at jeg har to åbne. Men hvis jeg vidste, at jeg kunne få kompensation året ud, så ville jeg måske holde alle fire åbne.

Det her er ikke en kritik af Erhvervsstyrelsen eller Erhvervsministeriet eller hvem der ellers har designet systemet, for det har været en kæmpe stor opgave for dem at skulle designe nogle kompensationsordninger, som kunne svare til virkeligheden. Hos HORESTA er nogle af vores medlemmer blevet rigtig godt hjulpet og de har haft mulighed for at tjene penge og er egentlig kommet styrket ud af corona, fordi de har fået noget kompensation. Men der er også nogle, som er faldet fuldstændig igennem. Og det har været svært at vide på forhånd.

Vi har ikke på nogen måde brug for at pege fingre eller kritisere myndighederne. Der er nogle ting, som skal forbedres, og som jeg også håber, at vi har en gensidig interesse i at tilrette, men grundlæggende så er der ydet en kæmpe stor indsats. Og at man har taget virksomhedernes repræsentanter – altså os – meget tæt ind i maskinrummet og har haft en konstruktiv dialog og har rettet de ting, der er åbenlyst uhensigtsmæssige, det har vi været rigtig glade for. Det er et godt samarbejde, der er blevet etableret.

Vi har været i meget tæt dialog med politikerne, og HORESTA som erhvervsorganisation har også fået en anden rolle både ift. Restriktioner men også ift. Kompensation. Vi er jo ikke en kæmpe stor organisation, men til gengæld har vi tegnet nogle af dem, som har været rigtig, rigtig hårdt ramt, og nogle af dem er det stadigvæk. Derfor har vi også fået en meget central rolle ift. Hvem man under de normale processer ville inddrage, fordi man ikke kan have alle med. Der har man fra det politiske niveau sagt: "Jamen, lad os tage en dialog med de brancher, der har været hårdest ramt." Det har været rigtig fint.

Appelmuligheder og ankenævn

Både i forhold til typen af faste omkostninger og i forhold til, hvordan man manøvrerer i systemet, er der meget begrænsede muligheder for at få genoptaget sin sag. Du har ikke kunnet sige: "Det er jeg ikke enig i". Du har manuelt skullet lave en ny ansøgning, hvor du så kan argumentere for kompensationen. Du har godt kunne gøre det. Problemet er bare, at du ikke har fået en klagevejledning.

I bunden af afgørelsen står der egentlig bare, at "hvis der kommer nye væsentlige oplysninger" så kan du indsende igen. Men det er ikke, hvis du er uenig, men kun hvis der er nye oplysninger. Rent forvaltningsretligt kan man selvfølgelig sige, at der er kommet nye væsentlige oplysninger i sagen, men det ved juristerne, det ved restauratørerne ikke. Der har ikke været formidlet en mulighed for at gøre noget ved det. Så mange har taget det, de kunne få. Vi har set, at de af vores medlemmer der har en revisorbaggrund, de har kunnet "bokse" med systemet, mens dem der er uddannet kok eller andet, de har stillet sig tilfredse.

Der har også været nogle, der har fået tilladelse til at rykke perioden for compensation til en periode, hvor man reelt ikke har kunnet søge, fordi man har løftet bevisbyrden for det.

Det er noget mærkeligt noget, hvis man selv har kunnet råbe op om noget og har kunnet få det godkendt, uden det har været alment kendt. Det må være ens for alle. Og der må jo være en praksis der former sig og bliver kendt for alle.

Det - kombineret med, at der løbende er lavet så meget om i reglerne - synes vi er en kæmpe udfordring. Det betyder jo, at der er virksomheder, som ikke har fået den compensation, de er berettiget til. Og de har ikke haft muligheden for at sige, at de er uenige i en afgørelse. De har ikke kunnet overskue eller have haft viden til at søge igen. Derfor skal man have noget, der giver en reel klagevejledning i stedet for, at det er de få, der har ressourcerne til det, der har fået det gjort.

I et retssamfund bør man som virksomhed, når man lovgivningsmæssigt enten har været tvangslukket eller forbudt i dele af døgnets timer eller ligger under for krav om, hvor mange man må lukke ind i sin forretning, også have muligheden for at stille spørgsmålstejn ved compensationen. Problemet er, at det har været for de få, der har søgt igen eller har sendt en e-mail og har sagt, at de ikke er enige og har kunnet bokse manuelt med systemet.

Man bør have et eller andet organ, der kan kigge på afgørelserne, også fordi mange af emnerne vil være de samme - *management fee* for eksempel. Man kunne sammensætte et nævn på baggrund af kompetencer. Problemstillingerne er komplicerede og det kræver et detaljeret kendskab at kunne vurdere sagerne, enten som revisor eller som ekspert i et erhverv, der har fået meget compensation. Derfor ser vi det som oplagt, at man laver et kompetent ankenævn, med stort indblik i ordningerne, måske med en dommer ved bordenden.

Et eksempel på en problemstilling: Jeg har en restaurant og mine medarbejdere har altid det samme tøj på, når de er på arbejde. Jeg har en kontrakt over tre år med et rengøringsfirma, som hver uge samler tøjet op og renses det. Det er en fast omkostning for mig, men der har man skulle bokse med systemet om det er en fast omkostning eller ej, for der er jo ingen medarbejdere, der er på arbejde - så der bliver jo ikke brugt snavsetøj! Selv med så specifikke

ting, så er der nogle, der får det godkendt, og andre gør ikke. Hvis man får fastsat en praksis, ville det være rigtig godt – dækker vi medarbejdernes tøj, dækker vi management fee?

Men hvad gør vi så med dem, der har fået en omkostning underkendt, men som med den nye praksis burde få den godkendt? Der har jo været en 4-500.000 ansøgninger på tværs af ordningerne, så rent administrativt ville det jo være et enormt arbejde for styrelsen at se alle ansøgningerne igennem igen. Omvendt: hvis man har fundet ud af, at man faktisk dækker medarbejdernes tøj, så bør det jo være det samme for alle, ikke? For dem, der ikke har vidst, at naboen har fået det godkendt, hvor er deres retssikkerhed henne?

Det her må ikke opfattes som en kritik af den måde, styrelsen har arbejdet på. Det har også været nyt for dem, og vi har haft et tæt og tillidsfuldt samarbejde med dem og har det stadigvæk. Men vi har jo set forskellige afgørelser om de samme ting. Når du har skullet behandle så mange sager og har haft så mange nye medarbejdere, så har du behov for nogle regler for, hvordan du behandler tingene, og så har man selvfølgelig nogle sager, der stikker i hver sin retning. Det har vi oplevet ofte. Så hvis opgave er det, at få det påpeget? Det er vanskeligt at få det overblik i en mand-kone-virksomhed, som bare suser rundt og ikke får søgt ordningerne, fordi man har så travlt.

Det er endnu lidt for tidligt at se, hvor stort behovet for et klageorgan er, men det er der, fordi det kan afklare alle de her ting, som man kan få kompensation for. Der er en lang vejledning, som beskriver, hvad man kan få kompensation for, og den har fungeret ok siden årsskiftet.

Men man har alligevel valgt nogle vilkårlige ting: Man kan få dækket flødeskumskager som let fordærvelige fødevarer, men ikke din fustage med øl, hvis dit værtshus har været lukket.

Dine faste omkostninger bliver ikke godkendt, hvis de ikke passer ind i den kategori, hvor du angiver den. Men du kan godt få omkostningen godkendt, hvis du angiver den i en anden kategori. Det har vi set med ansøgninger fra samme firma med to forskellige cvr-numre.

Der skal være en frist, fra du har fået din afgørelse, til at kunne gå tilbage og ændre den, hvis der kommer en afgørelse fra et ankenævn.

Retssikkerhedsmæssigt er det klart den største udfordring, at der ikke er en klagevejledning eller mulighed for at rette en klage et sted hen, og allerede nu hører vi jo om flere virksomheder, som har samme udfordring, og som mener, at de har en sag i en eller anden retning, og at de kommer til at køre en sag ved domstolene for at få ret. Det er måske ikke den mest hensigtsmæssige måde at gøre det på, at det er domstolssystemet, der skal afgøre det, eller at det skal være de virksomheder, som har ressourcer til det efter en coronapandemi, der kan gå til domstolene.

Kontrol og slutafregninger

Det er svært at sige noget om slutafregningerne på nuværende tidspunkt, da der ikke er mange, der har fået svar endnu. Men det er til gengæld et rigtig stort problem, at så mange bliver pålagt kontrol. Der er visse brancher, hvor man regner med, at der er større risiko for snyd end andre og de kan så blive pålagt en revisionskontrol. Så skal revisoren se på det igen, selvom det også er revisoren, der har set på det i første omgang, hvor man har købt en revisorerklæring.

Det skal virksomheden selv betale og det synes vi er unfair. Det koster mellem 15.000 og 45.000 for efterkontrol for en virksomhed, og hvis man har fået 300.000 i kompensation, og både skal betale for den første revisorerklæring og kontrol-revisionen, så begynder vi at nærme os en meget lav kompensation. Desuden er det jo det offentlige, der gerne vil kontrollere dig. Skal du betale for det, hvis du har rent mel i posen? Hvis man har fusket, skal man måske betale for ekstrakontrollen, men hvis du har søgt i god tro og fået kompensation og der er indsendt en revisorerklæring, er det så fair, at virksomheden skal betale for, at staten vil kontrollere nok engang?

Der har også været problemer med, at styrelsens egne it-systemer har ført til forsinkelser med slutafregningen, så man har måttet skyde deadlines flere gange. Og man har haft brug for slutafregninger fra andre systemer, der skulle være færdige først. Man har kun kunnet stå i kø i en halv time, før man er blevet smidt af og skulle begynde forfra. Så rigtig mange har ikke fået slutafregnet til tiden, så man har forlænget igen-igen.

Og hvem skal i øvrigt slutafregne for dem, der er gået konkurs?

Der er ikke så mange, der er gået konkurs i turismeerhvervet, selvom man har tabt mange penge og har tømt kassen mange steder.

Systemet var i starten så tungt og bureaukratisk, at mange virksomheder har opgivet at søge, eller man har fejlagtigt troet, at der var nogle kriterier, der gjorde at man ikke kunne søge, selvom det kunne man godt. Men det er blevet nemmere og heldigvis har systemet gemt nogle data, når man har ansøgt.

Med slutafregningen har man lavet et system, der er bygget op på arbejdsdage, ligesom i en industrivirksomhed, hvor man arbejder 7,5 timer om dagen, 5 dage om ugen. Sådan fungerer det ikke i vores erhverv, der arbejder man måske 10 timer om dagen, 4 dage om ugen. Så man har skullet omregne til kontraktuelle arbejdsdage. Det har været en kæmpe opgave. Det er dog blevet markant bedre efter årsskiftet også med datasamkøring.

Incitamentsstrukturen i ordningerne

Systemet har været tilpasset industrivirksomheder, hvor omsætningen er den samme og transportbåndet kører hver eneste dag, men sådan er det ikke for de brancher, der har været hårdest ramt. Man kunne enten lave noget branchespecifikt eller tage højde for året som helhed. Det vil være mere simpelt og også være mere samfundsøkonomisk fornuftigt i stedet for at betale for nogens husleje om vinteren, når de tjener rigtig mange penge om sommeren, hvor de er ude af ordningerne.

Grundlæggende skal vi lægge nogle incitamenter ind til at kæmpe for hver en krone. Hvis vi skal se på det rent samfundsøkonomisk, så skal vi have virksomhederne til at gøre alt det, de kan, selvom de reelt har forbud imod det ene eller det andet. Man er nødt til at have noget forudsigelighed i systemet, hvor du er nødt til at have nogle incitamenter der gør, at du kæmper for hver en krone.